

# Inhoudsopgave

|             |                                |    |
|-------------|--------------------------------|----|
| Introductie | Profieldeel onderwijsassistent | 15 |
|-------------|--------------------------------|----|

## B1-K1-W5: Zorgt voor een veilig pedagogisch klimaat

|                    |                                                                           |           |
|--------------------|---------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Hoofdstuk 1</b> | <b>Organisatie van het onderwijs</b>                                      | <b>29</b> |
| 1.1                | Inleiding                                                                 | 29        |
| 1.2                | Doelstellingen                                                            | 30        |
| 1.3                | Wetten in het basisonderwijs                                              | 30        |
| 1.4                | Kerdoelen                                                                 | 33        |
| 1.5                | Stromingen in het onderwijs                                               | 37        |
| 1.6                | Pedagogische visies in het onderwijs                                      | 40        |
| 1.7                | Onderwijs op basis van levensbeschouwing: Openbaar of bijzonder onderwijs | 46        |
| 1.8                | Scholen voor speciaal onderwijs                                           | 47        |
| 1.9                | Samenvatting                                                              | 52        |
| 1.10               | Begrippen                                                                 | 53        |
| 1.11               | Eindopdrachten                                                            | 54        |
| <b>Hoofdstuk 2</b> | <b>Brede school en integraal kindcentrum (IKC)</b>                        | <b>55</b> |
| 2.1                | Inleiding                                                                 | 55        |
| 2.2                | Doelstellingen                                                            | 55        |
| 2.3                | De brede school                                                           | 56        |
| 2.4                | Kindcentrum of IKC                                                        | 58        |
| 2.5                | Kenmerken (integraal) kindcentrum                                         | 59        |
| 2.6                | Samenvatting                                                              | 67        |
| 2.7                | Begrippen                                                                 | 67        |
| 2.8                | Eindopdrachten                                                            | 68        |
| <b>Hoofdstuk 3</b> | <b>Begeleiden van groepsprocessen</b>                                     | <b>69</b> |
| 3.1                | Inleiding                                                                 | 69        |
| 3.2                | Doelstellingen                                                            | 69        |
| 3.3                | Functies en kenmerken van een groep in het pedagogisch werkveld           | 70        |
| 3.4                | Groepsprocessen                                                           | 70        |
| 3.5                | De invloed van de pedagogisch medewerker op de groepsprocessen            | 73        |
| 3.6                | Samenvatting                                                              | 76        |
| 3.7                | Begrippen                                                                 | 77        |
| 3.8                | Eindopdrachten                                                            | 77        |
| <b>Hoofdstuk 4</b> | <b>Gedragsproblemen en gedragsstoornissen</b>                             | <b>79</b> |
| 4.1                | Inleiding                                                                 | 79        |
| 4.2                | Doelstellingen                                                            | 79        |
| 4.3                | Gedrag                                                                    | 79        |
| 4.4                | Gedragsproblemen                                                          | 83        |
| 4.5                | Gedragsstoornissen                                                        | 92        |
| 4.6                | Samenvatting                                                              | 101       |
| 4.7                | Begrippen                                                                 | 102       |
| 4.8                | Eindopdrachten                                                            | 104       |

|                    |                                                        |            |
|--------------------|--------------------------------------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 5</b> | <b>Kindermishandeling</b>                              | <b>105</b> |
| 5.1                | Inleiding                                              | 105        |
| 5.2                | Doelstellingen                                         | 105        |
| 5.3                | Wettelijke verplichtingen van ouders                   | 106        |
| 5.4                | Vormen van kindermishandeling                          | 108        |
| 5.5                | Risicofactoren voor kindermishandeling                 | 110        |
| 5.6                | Beschermende factoren tegen kindermishandeling         | 112        |
| 5.7                | Gevolgen van kindermishandeling                        | 113        |
| 5.8                | Signaleren van kindermishandeling                      | 115        |
| 5.9                | Stappenplan bij (het vermoeden van) kindermishandeling | 117        |
| 5.10               | Preventie om kindermishandeling te voorkomen           | 122        |
| 5.11               | Samenvatting                                           | 123        |
| 5.12               | Begrippen                                              | 124        |
| 5.13               | Eindopdrachten                                         | 125        |

**P3-K1-W2: Bereidt de uitvoering van leeractiviteiten voor**  
**P3-K1-W3: Voert leeractiviteiten uit**

|                    |                             |            |
|--------------------|-----------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 6</b> | <b>Leren en leerstijlen</b> | <b>129</b> |
| 6.1                | Inleiding                   | 129        |
| 6.2                | Doelstellingen              | 129        |
| 6.3                | Leren                       | 130        |
| 6.4                | Leerstijlen                 | 131        |
| 6.5                | Intelligentie               | 134        |
| 6.6                | Motivatie                   | 136        |
| 6.7                | Samenvatting                | 140        |
| 6.8                | Begrippen                   | 141        |
| 6.9                | Eindopdrachten              | 142        |

|                    |                                                     |            |
|--------------------|-----------------------------------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 7</b> | <b>Klassenmanagement</b>                            | <b>143</b> |
| 7.1                | Inleiding                                           | 143        |
| 7.2                | Doelstellingen                                      | 143        |
| 7.3                | Wat is klassenmanagement?                           | 144        |
| 7.4                | Klassenmanagement en het pedagogisch klimaat        | 145        |
| 7.5                | Klassenmanagement en de inrichting van het lokaal   | 147        |
| 7.6                | Klassenmanagement en de klassenopstelling           | 150        |
| 7.7                | Klassenmanagement en materialen                     | 151        |
| 7.8                | Klassenmanagement en structuur, regels en afspraken | 151        |
| 7.9                | Soorten gesprekken in de klas                       | 154        |
| 7.10               | Orde houden                                         | 156        |
| 7.11               | Grenzen stellen: Wat zijn jouw eigen grenzen?       | 158        |
| 7.12               | Samenvatting                                        | 161        |
| 7.13               | Begrippen                                           | 161        |
| 7.14               | Eindopdrachten                                      | 162        |

|                    |                                                 |            |
|--------------------|-------------------------------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 8</b> | <b>21ste-eeuwse vaardigheden</b>                | <b>163</b> |
| 8.1                | Inleiding                                       | 163        |
| 8.2                | Doelstellingen                                  | 163        |
| 8.3                | Wat zijn '21st century skills'?                 | 163        |
| 8.4                | Positieve en negatieve kanten aan mediagebruik  | 166        |
| 8.5                | Coachen van kinderen in verstandig mediagebruik | 168        |
| 8.6                | Samenvatting                                    | 169        |
| 8.7                | Begrippen                                       | 170        |
| 8.8                | Eindopdrachten                                  | 171        |

|                                                        |            |
|--------------------------------------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 9 Didactiek en lesvoorbereiding</b>       | <b>173</b> |
| 9.1 Inleiding                                          | 173        |
| 9.2 Doelstellingen                                     | 173        |
| 9.3 Kernbegrippen uit het didactische analysemodel     | 174        |
| 9.4 Formuleren van leerdoelen/lesdoelen/doelstellingen | 177        |
| 9.5 Beginsituatie omschrijven                          | 179        |
| 9.6 Didactische werkvormen kiezen                      | 180        |
| 9.7 Leeractiviteiten kiezen                            | 182        |
| 9.8 Leermiddelen en materialen                         | 187        |
| 9.9 Evaluatie                                          | 192        |
| 9.10 Samenvatting                                      | 194        |
| 9.11 Begrippen                                         | 195        |
| 9.12 Eindopdrachten                                    | 196        |

|                                              |            |
|----------------------------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 10 Lesgeven met een methode</b> | <b>197</b> |
| 10.1 Inleiding                               | 197        |
| 10.2 Doelstellingen                          | 197        |
| 10.3 Leerinhoud en leerstof                  | 198        |
| 10.4 Methodes                                | 201        |
| 10.5 Leergebied mens en samenleving          | 201        |
| 10.6 Leergebied natuur en techniek           | 206        |
| 10.7 Leergebied tijd en ruimte               | 208        |
| 10.8 Samenvatting                            | 211        |
| 10.9 Begrippen                               | 212        |
| 10.10 Eindopdrachten                         | 212        |

|                                                                 |            |
|-----------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 11 Lesgeven: zelfstandig werken en samenwerken</b> | <b>213</b> |
| 11.1 Inleiding                                                  | 213        |
| 11.2 Doelstellingen                                             | 213        |
| 11.3 Zelfstandig werken                                         | 214        |
| 11.4 Samenwerken                                                | 218        |
| 11.5 Samenvatting                                               | 220        |
| 11.6 Begrippen                                                  | 221        |
| 11.7 Eindopdrachten                                             | 221        |

**P3-K1-W1: Levert een bijdrage aan het ontwikkelen van een plan voor de begeleiding**

**P3-K1-W4: Biedt (specifieke) ontwikkelingsgerichte leeractiviteiten aan**

**P3-K1-W5: Biedt ondersteuning gericht op zelfredzaamheid**

|                                                            |            |
|------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 12 Ontwikkelingsgerichte leeractiviteiten</b> | <b>227</b> |
| 12.1 Inleiding                                             | 227        |
| 12.2 Doelstellingen                                        | 227        |
| 12.3 Differentiëren                                        | 228        |
| 12.4 Tweetaligheid (NT2) in het (basis)onderwijs           | 231        |
| 12.5 Hoogbegaafdheid                                       | 235        |
| 12.6 Lees- en spellingsstoornissen: dyslexie en hyperlexie | 238        |
| 12.7 Rekenstoornissen: dyscalculie                         | 239        |
| 12.8 NLD                                                   | 240        |
| 12.9 Dyspraxie                                             | 241        |
| 12.10 Handelingsplan                                       | 241        |
| 12.11 Samenvatting                                         | 244        |
| 12.12 Begrippen                                            | 245        |
| 12.13 Eindopdrachten                                       | 246        |

|                                                                |                |
|----------------------------------------------------------------|----------------|
| <b>Hoofdstuk 13 Passend onderwijs</b>                          | <b>249</b>     |
| 13.1 Inleiding                                                 | 249            |
| 13.2 Doelstellingen                                            | 249            |
| 13.3 Onderwijs op maat                                         | 250            |
| 13.4 Passend Onderwijs in de regio                             | 252            |
| 13.5 Passend Onderwijs binnen de school                        | 253            |
| 13.6 Passend Onderwijs in de klas                              | 254            |
| 13.7 Zorgleerlingen                                            | 258            |
| 13.8 Leerproblemen                                             | 261            |
| 13.9 Praktische tips voor passend lesgeven                     | 262            |
| 13.10 Samenvatting                                             | 264            |
| 13.11 Begrippen                                                | 265            |
| 13.12 Eindopdrachten                                           | 266            |
| <br><b>Hoofdstuk 14 Aandacht voor de introverte leerling</b>   | <br><b>269</b> |
| 14.1 Inleiding                                                 | 269            |
| 14.2 Doelstellingen                                            | 270            |
| 14.3 Introvert en extravert                                    | 270            |
| 14.4 Hersenfunctie                                             | 273            |
| 14.5 Misverstanden over de introverte leerling                 | 275            |
| 14.6 Omgaan met de introverte leerling                         | 276            |
| 14.7 Samenvatting                                              | 278            |
| 14.8 Begrippen                                                 | 279            |
| 14.9 Eindopdrachten                                            | 280            |
| <br><b>Hoofdstuk 15 Omgaan met pubers</b>                      | <br><b>281</b> |
| 15.1 Inleiding                                                 | 281            |
| 15.2 Doelstellingen                                            | 282            |
| 15.3 De puberteit                                              | 283            |
| 15.4 Het puberbrein                                            | 285            |
| 15.5 Pubergedrag                                               | 287            |
| 15.6 Verslavingen                                              | 290            |
| 15.7 Omgaan met pubers in de klas                              | 294            |
| 15.8 Samenvatting                                              | 295            |
| 15.9 Begrippen                                                 | 296            |
| 15.10 Eindopdrachten                                           | 297            |
| <br><b>Hoofdstuk 16 Handicaps en beperkingen</b>               | <br><b>299</b> |
| 16.1 Inleiding                                                 | 299            |
| 16.2 Doelstellingen                                            | 299            |
| 16.3 Lichamelijke handicap                                     | 299            |
| 16.4 Verstandelijke handicap                                   | 305            |
| 16.5 Meervoudige handicap                                      | 308            |
| 16.6 Samenvatting                                              | 308            |
| 16.7 Begrippen                                                 | 309            |
| 16.8 Eindopdrachten                                            | 310            |
| <br><b>Hoofdstuk 17 Gesprekken voeren met ouders/opvoeders</b> | <br><b>311</b> |
| 17.1 Inleiding                                                 | 311            |
| 17.2 Doelstellingen                                            | 311            |
| 17.3 Gespreksdoelen                                            | 312            |
| 17.4 Gesprekstechnieken                                        | 312            |
| 17.5 Gespreksstructuur van een formeel gesprek                 | 313            |

|       |                                                 |     |
|-------|-------------------------------------------------|-----|
| 17.6  | Valkuilen bij het voeren van formele gesprekken | 314 |
| 17.7  | Communiceren met ouders/opvoeders               | 314 |
| 17.8  | Samenvatting                                    | 316 |
| 17.9  | Begrippen                                       | 317 |
| 17.10 | Eindopdracht                                    | 318 |

### **P3-K1-W6: Voert praktische werkzaamheden uit**

|                     |                                |            |
|---------------------|--------------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 18</b> | <b>Administratieve taken</b>   | <b>321</b> |
| 18.1                | Inleiding                      | 321        |
| 18.2                | Doelstellingen                 | 321        |
| 18.3                | Leerlingvolgsysteem            | 321        |
| 18.4                | Doorstroomtoets basisonderwijs | 324        |
| 18.5                | Schoolrapporten                | 326        |
| 18.6                | Leerlingendossier              | 328        |
| 18.7                | Samenvatting                   | 330        |
| 18.8                | Begrippen                      | 331        |
| 18.9                | Eindopdrachten                 | 331        |

### **P3-K2-W1: Houdt toezicht en begeleidt buiten de lessen**

|                     |                                  |            |
|---------------------|----------------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 19</b> | <b>Pesten</b>                    | <b>335</b> |
| 19.1                | Inleiding                        | 335        |
| 19.2                | Doelstellingen                   | 335        |
| 19.3                | Verschil tussen pesten en plagen | 336        |
| 19.4                | Vormen van pesten                | 337        |
| 19.5                | Partijen bij pesten              | 340        |
| 19.6                | Hoe ontstaat pesten?             | 342        |
| 19.7                | Gevolgen van pesten              | 343        |
| 19.8                | Voorkomen van pesten             | 343        |
| 19.9                | Aanpak van pesten                | 344        |
| 19.10               | Samenvatting                     | 348        |
| 19.11               | Begrippen                        | 349        |
| 19.12               | Eindopdrachten                   | 349        |

### **P3-K2-W2: Organiseert (mede) organisatiebrede activiteiten**

|                     |                                                      |            |
|---------------------|------------------------------------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 20</b> | <b>Organiseren van organisatiebrede activiteiten</b> | <b>353</b> |
| 20.1                | Inleiding                                            | 353        |
| 20.2                | Doelstellingen                                       | 353        |
| 20.3                | Methodisch werken                                    | 354        |
| 20.4                | Activiteiten op school                               | 355        |
| 20.5                | Plannen van een activiteit                           | 357        |
| 20.6                | Vorbereiden van een activiteit                       | 358        |
| 20.7                | Uitvoeren van een activiteit                         | 361        |
| 20.8                | Evalueren van een activiteit                         | 362        |
| 20.9                | Het maken van een draaiboek                          | 362        |
| 20.10               | Samenvatting                                         | 366        |
| 20.11               | Begrippen                                            | 367        |
| 20.12               | Eindopdrachten                                       | 368        |

## **B1-K2-W2: Werkt aan het bewaken en bevorderen van kwaliteitszorg**

|                                                |            |
|------------------------------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 21 Samen werken aan kwaliteit</b> | <b>371</b> |
| 21.1 Inleiding                                 | 371        |
| 21.2 Doelstellingen                            | 371        |
| 21.3 Samenwerken in een team                   | 372        |
| 21.4 Samenstelling van een team                | 372        |
| 21.5 Inzicht in je eigen bijdrage aan een team | 374        |
| 21.6 Vergaderen en overleggen                  | 379        |
| 21.7 Conflicten in een team                    | 388        |
| 21.8 Voorlichting en advies geven              | 395        |
| 21.9 Samenvatting                              | 399        |
| 21.10 Begrippen                                | 401        |
| 21.11 Eindopdrachten                           | 402        |

## **B1-K1-W5: Werkt samen met andere betrokkenen in de omgeving van het kind**

|                                               |            |
|-----------------------------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 22 Samenwerken</b>               | <b>407</b> |
| 22.1 Inleiding                                | 407        |
| 22.2 Doelstellingen                           | 407        |
| 22.3 Samenwerking                             | 408        |
| 22.4 Collega's                                | 409        |
| 22.5 Omgaan met verschillende types collega's | 414        |
| 22.6 Gedrag van collega's                     | 415        |
| 22.7 Omgaan met gedrag van collega's          | 416        |
| 22.8 Interdisciplinaire samenwerking          | 417        |
| 22.9 Samenvatting                             | 418        |
| 22.10 Begrippen                               | 418        |
| 22.11 Eindopdrachten                          | 419        |

|                                           |            |
|-------------------------------------------|------------|
| <b>Hoofdstuk 23 Intercultureel werken</b> | <b>421</b> |
| 23.1 Inleiding                            | 421        |
| 23.2 Doelstellingen                       | 421        |
| 23.3 Wat is cultuur?                      | 422        |
| 23.4 Cultuurverschillen                   | 423        |
| 23.5 Culturele diversiteit                | 425        |
| 23.6 Intercultureel communiceren          | 427        |
| 23.7 Intercultureel werken                | 431        |
| 23.8 Samenvatting                         | 432        |
| 23.9 Begrippen                            | 433        |
| 23.10 Eindopdrachten                      | 434        |

|                  |                                            |            |
|------------------|--------------------------------------------|------------|
| <b>Bijlage 1</b> | <b>Reflectieformulier STARR-methode</b>    | <b>435</b> |
| <b>Bijlage 2</b> | <b>Serie 'Snap je kind', groep 1 t/m 8</b> | <b>437</b> |